

ఆంధ్ర దినపత్రిక

పొరుగునాటికి

తొలిపేజీ	24 0 0
తొలిపేజీ	12 0 0
మూడుపేజీలు	6 4 0
మూడుపేజీలు	2 2 0

చెన్నైకి

తొలిపేజీ	20 0 0
తొలిపేజీ	10 0 0
మూడుపేజీలు	5 4 0
మూడుపేజీలు	1 12 0

5 శతాబ్దాల తీర్మానము
మెల 1-8 రు. 2.0-0

గజెటి లెలము

మెల 1-8 రు. 0.4-0.

ఒక షెడ్యూల్డ్ ముద్రాణము 0.7-0 అ.
మొత్తముగా ముద్రాణము
1 మెల 8 షెడ్యూల్డ్ ముద్రాణము 0.5-0 అ. అలా
ప్రత్యేకము

గజెట్, చీఫ్ కలెక్టరును వ్యాపించి
ముఖ్యముగా చిన్న పిల్లలకు విశేష
సౌకర్యము గలిగించుచున్నది. ఈ లెల
మును నాలుగుపూటలు రోజున గజెట్
చీఫ్, చిల్డ్రెన్, జిల్ల మొదలగునవి
చేయును. తప్పక పనిచేయును.

రోమహరి

మెల 1-8 రు. 0.4-0. పి. 0.14-0
ఈ భాగమును నీటితో కలిపి
బ్రెండిన, రోమములు రెండునాడు
ఎములలో మొదలంటి రాలిపోవును.
సమగ్ర చర్మము నలుపెక్కడు,
మంటి యుండును. రోమములు రాలి
పోవును.

అమృతాంజనము

పొంబాయి, మదరాసు.

ఆంధ్ర పత్రిక

313781

ANDHRA PATRIKA DAILY.

వ ర తి ది న ము వ ర క టి ం వ బ డు ను

Post Box No. 212. Telephone No. 2544.

చెన్నై పట్టణము 1937-వ సం॥ ఫిబ్రవరి నెల 12-వ తేదీ శుక్రవారము
(భారతీయ సంవత్సరము మాఘ శుద్ధ దశమి)
MADRAS FRIDAY 12th FEBRUARY 1937

సంపుటము ౨౩ Vol. 23 సంచిక ౨౬౮ No. 268

వారపత్రిక

సంవత్సర చందా 400
వారపత్రిక సంవత్సరమున కన్ను
చందాను పంపించును

సంవత్సరాది

సంచికలు

దినపత్రిక చందాదారులకు 1,000
వారపత్రిక " 100
చందాదారులు కానివానికి 2,000
సంచికల సంపుటకు టిప్సా
ఖర్చులు ప్రతి 1-1 0.6-0

భారతి

సచిత్ర మాసపత్రిక

సంవత్సర చందా 600
అర్ధసంవత్సర చందా 300
విశేషానికి 0.80

తేలుమయ

మెల సీసా 1 8 రు. 0.8-0

తేలుకాటువంద అపాదము లేదు
గాని విశేష బాధ గలదు. తేలుకాటువంద
దినము పెద్దదాని ప్రవేశము. కాద
పరిమలుచు పెద్దదాని ప్రవేశము లేదు
ప్రారంభించును. మట్టికొట్టిన అపాదము
యందు చేసిన కాద కన్ను. ఈ కాద
ను నేమిట పరిమించి. ఇది మును
పూటగలిగి నీటివలె నుండును. పెద్ద
దురుగాను రచ్చుచుండగా గల సీసాలో
యందు పోయినది. మట్టికొట్టిన
తేలు మందుచేసిన, కాద కూడు
ను. మందును గలిగియున్న, కాదు
బాధపడక ఇతరులకు పుణ్యము గట్టుకొన
వచ్చును. ప్రతియందు పంపించినది.

అమృతాంజనము లిమిటెడ్
మదరాసు. బొంబాయి.

అమృతాంజనము

అనగా నేమి?

తలనొప్పుల నివారణి

య రి యు

దగ్గు, జిలుబు, పార్శ్వనొప్పులు,
వాపు, దురద, బెణుకు మొదలైన
వాటికి అద్భుతనివారణి.

66 షేత్రములు! బయలుదేరు తేదీ 22-3-37 ద్వితీయ సంపూర్ణ యాత్ర ఫాల్గుణ శుని పుష్యమీ నక్షత్రమున 75 రోజులు!

హిందూదేశములోనున్న అన్ని ముఖ్యమైన పుణ్యక్షేత్రములను, పవిత్రనదులను, గొప్పనగరములను, చరిత్రాత్మక ప్రదేశములను, సంస్థానాధీశ్వరుల ముఖ్యపట్టణములను సావకాశముగ వీక్షించుటకు గొప్ప అవకాశము.

వివరములకు:—శేకు వెంకట నరసింహారావు-ఆర్గనైజరు, శ్రీకృష్ణ పూర్ణయాత్రా స్వపలు బ్రయిన్ నర్సింహ కంపెనీ, బెజవాడ.

ప్రకటన

మచిలీపట్నం ఫోర్ట్ లోని పేటలోని కొలనాసిమండు
అనే పేట ప్రదేశమునకు 20 గజముల దూర
ములో పొద్దునాడు దక్షిణముగా అంటివున్న
నా పొయినా కొలనాసిమండు పంటలను పొందగ
లెనునకు 1180 చతురపు గజముల భూభాగము
అందుకు గల యిటుక ప్రభాతి గోడ పూర్వము
డి. కోట్ల O. S. 7/86 నెంబరు దాఖలా లిసి
చదుగా దొర్చుట అయిన నాకు విక్రయించు
టకు వుత్తరువు కాబడినది. గన్నది 21-2-37
నడున భూమిపత్రమును వివరంగముగా పాట
పాడించి విక్రయించెదను. వివరములకు పర
కులు నాకు వ్రాసి తెలుసుకొనవలెను.

ఫోర్ట్ లోని పేట } తాడేపల్లి మార్గమున,
మచిలీపట్నం } 8 కి. మీ.

శిశువుల ఆయుర్వేద ఔషధములు

ఏమ్యా మ్యూచుయల్ ఇన్స్యూరెన్సు కంపెనీ లిమిటెడ్.

హెడ్ క్వార్టర్స్: ఏమ్యా మ్యూచుయల్ బిల్డింగు, కలకత్తా.

మహాత్తర ప్రభాదరం గాంచి అభివృద్ధిపొందిన ప్రాంతభూమి. శిశు భిక్షులో
కొంత ప్రశంసన ఫలితముల మీ కొనసక. మాత్రాత్తర భూమిపత్రమును మీకు అందారణ
మైనది, ఆర్గనైజరుమైనది. భూమిపత్రములో పనిచేయువారికి గొప్ప లాభము.

యాక్రిడిటెడ్ వ్రాయుడు:— శ్రీ ఎస్. సి. నేక, బి. ఏ.,
రాంచి మేజరు,
4, కొండెట్టె నీటి, జి. టి. మద్రాసు.

జి. కన్నయ్య కంపెనీ,

ఇనుపపెట్టెల వ్యాపారం,
నెం. 187, బ్రాడ్వే, మద్రాసు.

మా పెట్టెలన్నియు మేలైన ఇనుప చేయబడి నిర్మిత భయములేక
యుండుటకు ఫెయర్ ప్రాప్తి పెట్టెలన్ని, వివాహాలములకు ఉపయోగమున
ఇనుపపెట్టె, లోని అనేక తేజమును పలకు ఇనుపపెట్టె కావలసినవారి ఇష్టప్రకారం
తయారుచేసి సరసమైన సరకు ఇవ్వబడును. మేము గవర్నమెంటు ప్యాంకింగ్
మన్ను, కో-ఆపరేటివ్ డిపార్టుమెంటు అఫీసులకున్న, రైల్వే డిపార్టుమెంట్
అఫీసులకున్న, నాలుగోలు సగరపు సరఫరాకున్న, ఇతర సరఫరాకున్న
ఇంక అనేక అఫీసులకున్న సరఫరాచేయుచున్నాము. (177-87)

పల్నాటి పౌరుషము

నాటకము. పోటీకి కాక 12 అ. కలిక్య
మరియును (పంపనముల రామచంద్ర
రావు, బ్రాడ్వే, బొంబాయి.)

వేలము.

ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వమునకు చెల్లించు కొను
గిన యింత సామగ్రి 1937-38 సం॥కి యీ
కొను తెలిపిన ప్రకారములకు ప్రయోజనములకు
మొదలగునవి 24-2-1937 బుధవారము. నాడు
పుట్టెల వేలములకు ముద్రాణములను గవర్న
మెంటు జనరల్ ఆఫ్ఫీసుయందు, పార్లమెంటు
అయిన ప్రకారములను జనరలమును. మిగి
వివరములకు ఆర్డర్ ఆఫ్ఫీసుకు నూపరిం
చెందుటకుగలిగి వ్రాసి తెలిపినది.

గవర్నమెంటు జనరల్ ఆఫ్ఫీసు మద్రాసు
" రామపురం ఆఫ్ఫీసు మద్రాసు
" ఆఫ్ఫీసు (కంటి) ఆఫ్ఫీసు
మద్రాసు.
" ప్రీమియర్ కమిషనరీ ఆఫ్ఫీసు
మద్రాసు.

N. B:—2-2-37 తేదీ ప్రచురించిన ప్రకా
శము 22-2-37 తేదీ సోమవారము సెలవునను
కొనుట్టి వేలము 24-2-37 తేదీ జనరలమును.
గవర్నమెంటు హెడ్ క్వార్టర్స్ ఆఫ్ఫీసు,
మద్రాసు, తంజావూరు, విశాఖపట్టణములలోని
800 నాటి ఆఫ్ఫీసు.

S. K. PILLAI,
Personal Assistant to the Surgeon
General With the Government
of MADRAS.

రామమోహన కంపెనీ వారి పూర్ణ యాత్ర

ఈ కంపెనీవారిచే నడుపించబడు 42-వ యాత్ర - 54 షేత్రములు
రాజమండ్రినుండి బయలుదేరు తేదీ 4-3-37

3-వ తరగతి 1.8 రు. 105, భోజనము రు. 28
టిక్కెట్లు పూర్తిసామగ్రిగాని, అద్యాపకమును పూర్తిగాని, ఈ దినం చిరునామలకుగాని
పంపించును.

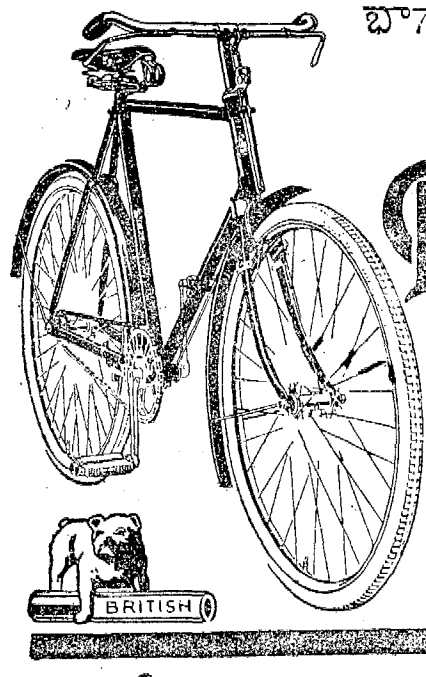
రాజమండ్రి - వెంకట్రామ అండ్ కో.
ఏలూరు - రామకృష్ణమూలం చీఫ్ ఆర్గనైజరు - జి. కోట్లంగారు,
వై. జన, శ్రీ గవర్నమెంటు కలెక్టరు. రాజమండ్రి.
తెనాలి - పాపిరెడ్డి వాయిద్యగారి కమి గుంటూరు - చక్కా వెంకటరత్నంగారు.
మద్రాసు, వెంకట్రామ అండ్ కో. పాలకోట - వెంకట్రామ అండ్ కో.
బెజవాడ - పాపిరెడ్డి వాయిద్యగారి కమి సికందరాబాదు - వెంకట్రామ అండ్ కో,
మద్రాసు, వెంకట్రామ అండ్ కో. 3848, మాస్కోట్టెట్టె.
దక్షిణయాత్ర మార్గము టిక్కెట్లు 1-కి రు. 33-8-0.
యాత్రకులకు అన్ని సదుపాయములు కలిగియుండును.

వివరములకు:—
రామమోహన కంపెనీ ప్యాంకింగ్ ఏజెంట్, ఎం. ఎస్. రైల్వే, మద్రాసు.
రామకోటిసమాజం చీఫ్ ఆర్గనైజరు శ్రీ గవర్నమెంటు కలెక్టరు, ఏలూరు.

భాగా సైకిల్ ట్రాక్టుకు దీనిని అడుగుము.

PHILLIPS

ఫీల్డ్స్ వారి "క్రోమో" స్పెషల్, "ఎక్స్
ప్రెస్" స్పెషల్, "బుల్ డాగ్" బ్రాండ్
ట్యాంకులు చేయబడినవి చాల నమ్మ
కముగా పనిచేయును. ఫీల్డ్స్ వారి నాణ్య
మైన టైరింగు లేదు. "బుల్ డాగ్" ట్యాంకు
కంటే ప్రశంసనీయమైనది.
మంచి డిలైవరీమేర్మదల కోరుకును.
ఫీల్డ్స్ ట్రాక్టుకు సంతోషమైనది.

1937 సం॥రం

పెద్ద పంచాంగం కొనుగడకు పంపించెదను.
నేడే వ్రాయును.
ఈస్టర్న ప్యాన్థర్స్, పాలకోట్లు.

సర్వకలకు, ముద్రాణములకు ముద్రా పిల్చు,
నెం. 2-0.0. శిల్పించిన శిల్పము సహా తీసికొను
అగతములకు, మెల 2 రు. నాపెట్టెను.
సమాచారము, జనరల్ గవ. ఇంకో, కల్ల బొల్లి
మందుల కల్ల ఫలితము అనుభవించుచున్నాము.
కట్టారు వుత్తరువు.

శీరసముద్రం ఫార్మసీ, రాజమండ్రి.

క్షయార్పిత్యము

అన్ని విధములకు దగ్గు, కన్ను, అలక-
అనునవి, మొదలగు వాటికి శ్రేష్ట ఔషధము.
మెల 1 కి రు. 1-0-0. పోటీకి నేలను,
పి.సి.సి. అండ్ కో., ఆయుర్వేదములకు
(4) పెరి డి.సి. నెల్లూరు.

"ఆరిమూలము, అందరి పంపదార మూడు
కేసులలో తీసుకొనిన దిలకలకు, మెల 3
రూపాయలకు. ముద్రాణములకు మెల 2
రూపాయలకు అనుభవించు (బెజవాడ) పట్టణము.

సమస్తములకు "సెండ్ పేండ్" ప్రతి
తేదీ అమృతము. ఆంధ్ర అండ్
కొలనాసిమండు పూర్వముల మెల
ముల గలవు.

అడినన్ అండ్ కో., లిమిటెడ్,
మద్రాసు, మద్రాసు.

ఆసియాదేశపు సంస్థానములలో అగ్రగణ్యమైన నిజాం సంస్థానము

నిజాంగారి పోదరులు సాహెబ్దాదానవాజ్ బసలత్ జా

నవాజ్ సర్. మిర్ ఆసఫ్ డౌలా ఆలీ ఖాన్ బహద్దర్, జి. సి. యస్. ఐ., జి. బి. యి., హైదరాబాదు, బీరారుల నైజాముగారు రాజ్యాధికారానికి వచ్చి 25 సంవత్సరాలు నిడినవి. 25 సంవత్సరాలకు రజతోత్సవం అంటూ జరుపుకోవటం పాశ్చాత్యులనుండి భారతీయులు నేర్చుకున్న ఆచారం. ఈ సంప్రదాయం ప్రకారం గడచిన సంవత్సరమే నైజాం ప్రభువు రజతోత్సవం జరుపుకోవలసి వచ్చింది. కాని, విదవజ్ఞుని సార్వభౌము డానమయానికే గతించటంచేత నైజాంగారి రజతోత్సవం ఆగిపోయింది. ఈనెల 13 వ తేదీనుండి ఒకవారం దినములవరకు హైదరాబాదు రాష్ట్రం అంతటా ఈ పుత్సవం మహావైభవంగా జరుగబోతున్నది.

భారతవర్షంలో పుండే స్యుడేశంస్థానాలలో హైదరాబాదు ప్రధానమైనది. రహదారుల ప్రాప్యతచేత మంఠిపెట్టింది. ఈ రాష్ట్రానికి టిక్ నైజాము సర్వాధిపతి. 1936 సంవత్సరంలో బ్రిటిషు ప్రభుత్వానికి, నిజామునకు జరిగిన ఒడంబడిక ప్రకారం బీరారురాష్ట్రంమీద కూడా నైజాం ప్రభువుకు బ్రిటిషువారితోజాటు సమానమైన పరిపాలనాధికారం ఏర్పడింది. బీరారు రాష్ట్రాన్ని మినహాయిస్తే, ఒక్క హైదరాబాదు రాష్ట్రంమాత్రం 82,698 చదరపుమైళ్ల వైశాల్యం కలది. జనసంఖ్య 14,000,000 కు పైమాటు. నైజాం రాజ్యానికి ముఖ్యపట్టణమైన హైదరాబాదు భారతదేశంలోపుండే ప్రధాన నగరాల్లో నాలుగో స్థానం ఆక్రమించింది. జనసంఖ్యలోగాని, విస్తీర్ణంలోగాని భారత ప్రభుత్వ ప్రధాన నగరమైన ఢిల్లీనికంటే అతిశయించుతుంది.

ప్రస్తుతం హైదరాబాదు నిజాంగారు ఆసఫ్ జాహి రాజవంశంలో ఏడవతరం నవాబు. ఈ

జనసంఖ్యలోను, విస్తీర్ణములోను, ఢిల్లీనిగూడ అతిశయించు హైదరాబాదుపట్టణరాజము

నిజాంప్రభుత్వ రజతోత్సవము

రేపటినుండి వారమురోజుల వరకు సంస్థానమంతటను

మహావైభవముగా జరుపబడును

హైదరాబాదు సంస్థాన చరిత్ర

హైదరాబాదు నిజాం

ఆసఫ్ జాహి వంశములెందుకొక బ్రాహ్మణ దక్కను పరిపాలిస్తున్నారు. ఈవంశపురుషుడు ఆసఫ్ జా అనే యాతడు మొగలాయి చక్రవర్తి ఔరంగజేబు ముఖ్య సేనానులలో ఒకడు. 'నిజాముల్-ముల్క్' అనే బిరుదుతో ఇతడు 1713 సంవత్సరంలో దక్కనుకు నైజురాయిగ నియమింపబడినాడు. నేటికి నీ. ఈ బిరుదం నిజాం రావటుంబంలో వంశపారంపర్యంగావస్తున్నది. ఆసఫ్ జా మొగలాయి సామ్రాజ్యాన్ని పునరుద్ధరించాలని బహుధావ్రయత్నించాడు; కాని విఫలమైనాడు. మొగలాయి సామ్రాజ్యం ముక్కముక్కలై పోయిన తర్వాత ఆసఫ్ జాతన అధీనంలో పుండే రాష్ట్రాలైన అరాచకం పాటుగాకుండా సంరక్షించుకోవాలికి విశ్వ ప్రయత్నముచేసి, 1742 సం॥ లోదక్కనుకు స్వతంత్ర ప్రభువుగా అధికారాన్ని సేద్యమయి పున్నాడు. ఈస్టిండియా కంపెనీవారి కేటానికి వచ్చి, ఇచ్చట అధికారం ఏర్పరచుకుండే కోలాహలీ హైదరాబాద్ పరిపాలకులను స్వతంత్ర రాజులుగానే పరిగణించి, వారితో సంధి చేసుకున్నాడు.

ఆసఫ్ జా మరణానంతరం ఆతని కుమారుడు నజీర్ జంగునూ, మనుమడు ముజిఫర్ జంగునూ సింహాసనం విషయంలో తగాదా ఏర్పడింది. ఈ తగాదా పరిష్కారం కాకపోవడమే ఉద్ధయూ కాలగర్భం చెందాడు. అంతట సార్ బత్ జంగ్ అను నాతడు రాజ్యాధికారం వహించాడు. కాని 1751 లో ఆతని సామంతులచేత నతడు రాజ్యశ్రేష్ఠుడుగ చేయబడ్డాడు. తదనంతరం, ఆసఫ్ జా వారసుకు మారుడు నైజాముల్-ఖాన్ బ్రిటిష్ వారితో రాజగ ప్రకటించబడినాడు.

ఆతడు 42 సంవత్సరాలు రాజ్యమేలాడు. ఈలోపుగా నీతడు బ్రిటిషువారితో అనేకమొడంబడికలు చేసుకున్నాడు. వాటి ఫలితంగానే అంతవరకు నిజాం ప్రభుత్వంలో ఉండిన ఉత్తర సర్కారులు, దక్షిణసర్కారులు బ్రిటిషువారి కిచ్చి వేయబడినవి.

ఇందుకు ప్రతిఫలం ఏమంటే యుద్ధాలేమనాటరగించేవటంలో బ్రిటిషువారు నైజాంపక్షం వహించి వారి క్షత్రుల నడ్డుతారు.

1798 లో నిజాముల్-ఖాన్ బ్రిటిషువారితో ఏకీభరించి టిప్పుసుల్తానును ఓడించాడు. 1799 లో టిప్పుసుల్తాన్ సంగ్రామ పరాజయం పొందాడు. మహారాష్ట్ర సామ్రాజ్యం విచ్ఛిన్నమైన పిమ్మట, హైదరాబాదు నవాబులు 'హోల్' పన్నును మహారాష్ట్రులకుగాక బ్రిటిషువారికి చెల్లింపవలసి నడ్డుపెట్టింది. 1822 లో, సికందర్ జా హయా

ములో బ్రిటిష్ వారికి ఈ పన్ను చెల్లింప వలసిన బాధ్యత లేకుండా ఒక సంధి చేసుకోబడింది.

సికందర్ అనంతరం ఆతని కుమారుడు నవాజ్ సరీర్ ఉద్దౌలా రాజ్యానికి వచ్చాడు. ఈతని హయాంలోనే, 1853లో ఈస్టిండియా కంపెనీవారి తనంతో కానింగురాన్ని ఒడంబడిక ప్రకారం బీరారు, ఈస్టానాబాద్, చాయూరులు బ్రిటిష్ వారి పరమైనవి. మరిన్ని హైదరాబాదు కంటింజెంటు' నిజాం యొక్క సైన్యంగాఉండకుండా, నిజాం ప్రభువుకు తోడ్పడేందుకుగానూ బ్రిటిష్ వారితో అట్టిపెట్టుబడిన సైన్యంగా ఏర్పడింది.

* * *

1857 మే నెల లో నజీర్ ఉద్దౌలా గతించటం, ఆతని కుమారుడు ఆఫ్ జా ఉద్దౌలా సింహాసనం అధిష్టించటం తటస్థించింది. ఆ సమయంలో ఉత్తర హిందూస్థానం అంతటా కలలెత్తినా, కల్లాలలతోనూ మహా సంహారంగా ఉన్నది. ప్రజలు స్వతంత్ర్య పోరాట పరితపించసాగారు. బ్రిటిష్ వారి అధికారానికి ముప్పు వాటిల్లిపోతూ ఉన్నది. నిజాయీ తిరుగుబాటు ఉత్తర దేశాన్నించి హైదరాబాదుకు కూడా కొంచెంకొంచెంపాకింది నిజామును అతనిమంత్రి సాలర్ జంగు ను, బ్రిటిష్ వారికి అండగా నిలిచి, ఈతిరుగుబాటును అణచటానికి ముఖ్యకారకులైనారు. "నైజాం పోతే మనపనిలేదు" అని హిందూదేశంలో వున్న బ్రిటిష్ అధికారులు

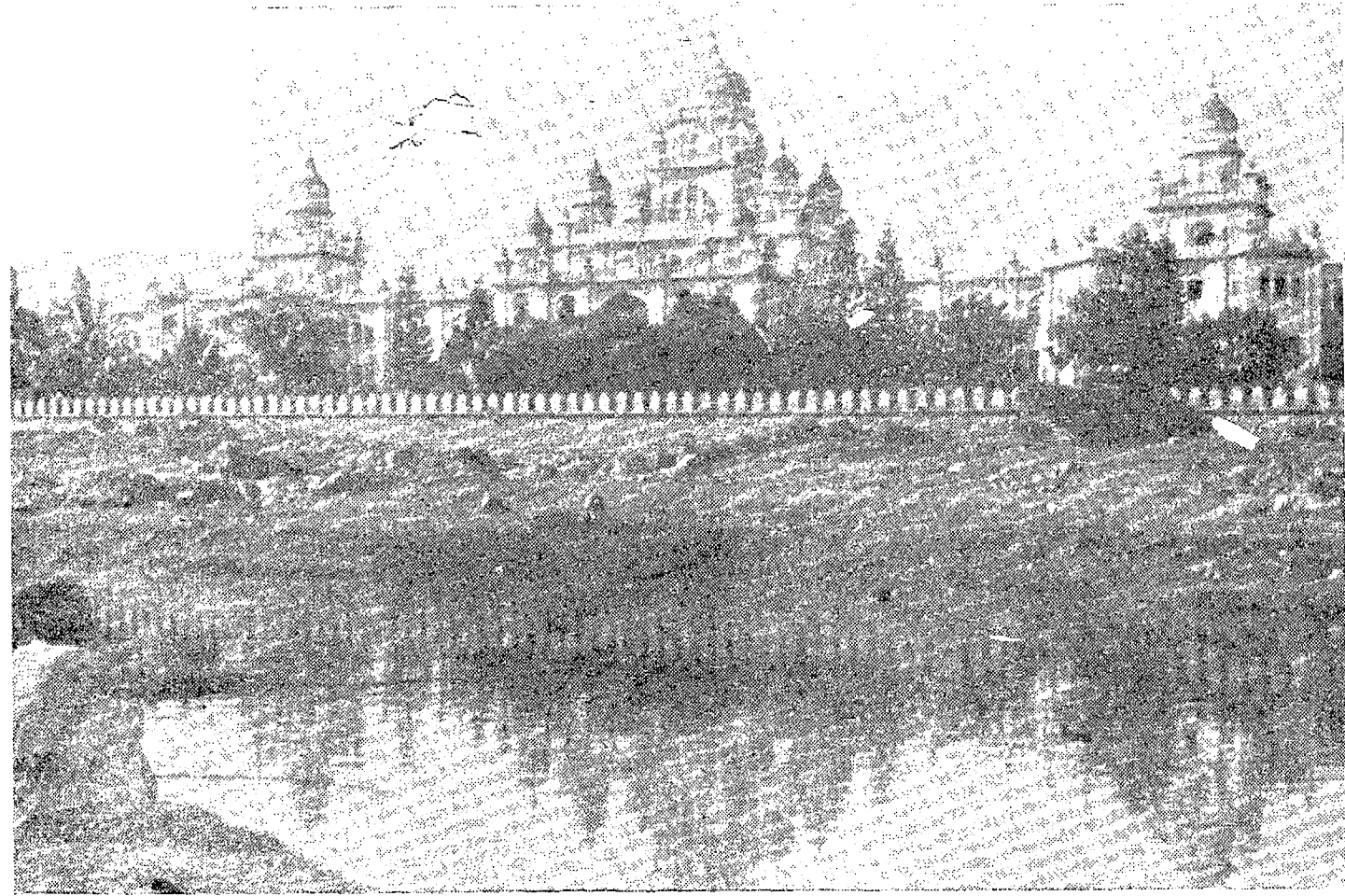
నవాజుజా రాజోమడుడు. నిజాంగారి ద్వితీయపుత్రులు

లంతా నైజాంమీదనే ఆశపెట్టుకున్నారు. ఈ ఆశ తృప్తయంలో బ్రిటిష్ వారికి తోడ్పడి, వారి ప్రభుత్వాన్ని సంరక్షించినందుకుగానూ బ్రిటిష్ వారు నిజాము తమ కిదివరలో యిచ్చిన పరగణాలే కాకుండా గోదావరి నదికి ఎడమభాగంలో వుండే మరికొన్ని ప్రదేశాలనుకూడా చేర్చి యిచ్చారు. బీరారుమాత్రం కాశ్వర కాలకింద ఉంటూఉచ్చింది. 1936 లో అది వీడిపోయి, పరిపాలనా విషయంలో మాత్రం మధ్యరాష్ట్రంతో చేరబట్టుగా తీర్చారించారు.

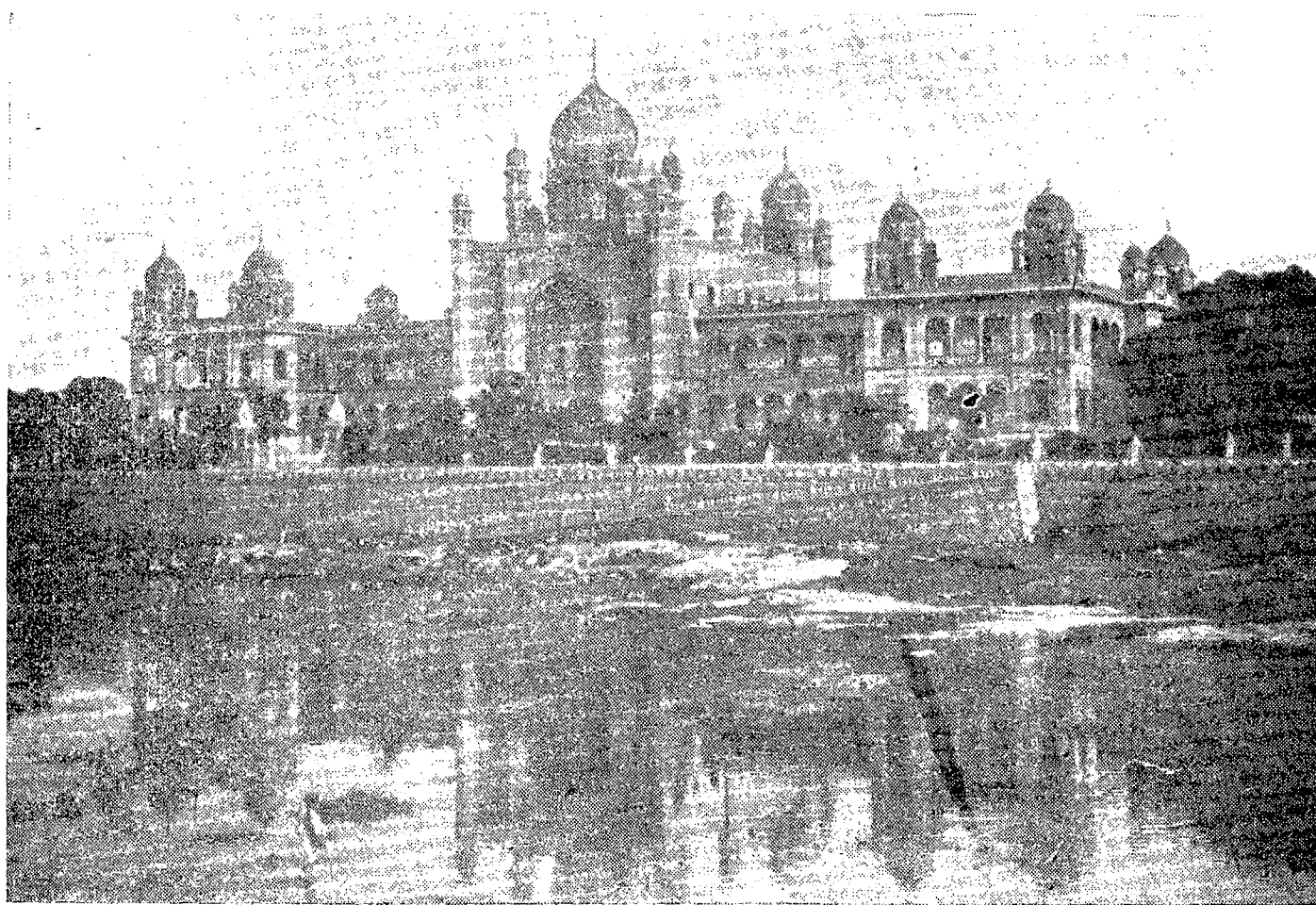
1889 లో నవాజ్ ఆఫ్ జులైలా మరణించేసరికి ఆతని కుమారుడు నవాజ్ మిర్ మహబూబ్ అలీఖాన్ బహద్దర్ రాజైనాడు. ఈతడెప్పుటికి మూడిండ్ల శివుడు. అందుచేత మంత్రియైన సర్ సాలర్ జంగునకు సహాయంగా ఒక రీజిస్ట్రీని ఏర్పాటు చేశారు. అప్పటినుంచి హైదరాబాదు రాష్ట్రంలో ఆధునిక భావాల కనుగొనడమైన సంస్కరణల క్రమంగా ప్రవేశపెట్టు బహుళమయ్యాయి. 1888 లో సర్ సాలర్ జంగ్ మరణించాడు. ఆ మరణసంకల్పరమే నవాజ్ మిర్ మహబూబ్ అలీఖాన్ బహద్దర్ యుక్తవయస్సు వచ్చి నందున రాజ్యాధికారం వహించాడు. ఈతని హయాంలోను నిజాంరాష్ట్ర పరిపాలనలో చాలా మార్పులు చేయబడినవి.

* * *

ప్రస్తుతపరిపాలకులైన నిజాంగారు 1911 ఆగస్టు మాసం 11 వ తేదీ సింహాసనాన్ని అధిష్టించారు. అప్పటికి వీరి వయస్సు 28 యేండ్లు. యువకులై నప్పటికీ నిజాంగారు అనుభవంలోనూ, రాజకీయ పరిజ్ఞానంలోనూ కదవిట్టలు. వీరికి అచ్చిన విశాలమైన విద్యాలాభం స్యుడేశ సంస్థానాధీశుల్లో ఏకొలదిమందికంటేగాని అమరిపుండదు. వీరికిండ్రి గారు నిజాంగారివిద్యాలయముమీ ఎంతోంత శ్రద్ధ వహించి ఇంగ్లీషులోను, ఉరుకు, పరి యన్, అరబిక్ భాషల్లో దిగ్భాజాంటి పండితులగు రచ్చింది వారిచేత విద్యులను గణించారు. ఇంతే కాకుండా పౌరుషాచిత్తమైన వ్యాయామ క్రీడలో కూడా పరిశ్రమ చేయించారు. నిజాంగారు మేటలో మంచి నిపుణులు. వీరి కుపాకి వారను బడ్డ తులు లనేకం. ఇంతేకాకుండా పరిపాలనా విషయంలోనూడా చక్కని శిక్షణ పొందారు. రాష్ట్రమంతటా అనేకమార్లు పర్యటించేసి, స్వయంగా వివిధ విషయ పరిజ్ఞానం అలవరచుకున్నారు. వీరి పరిపాలన అన్నివిధాలా అందరి

ఉస్మానియా ఆస్థల

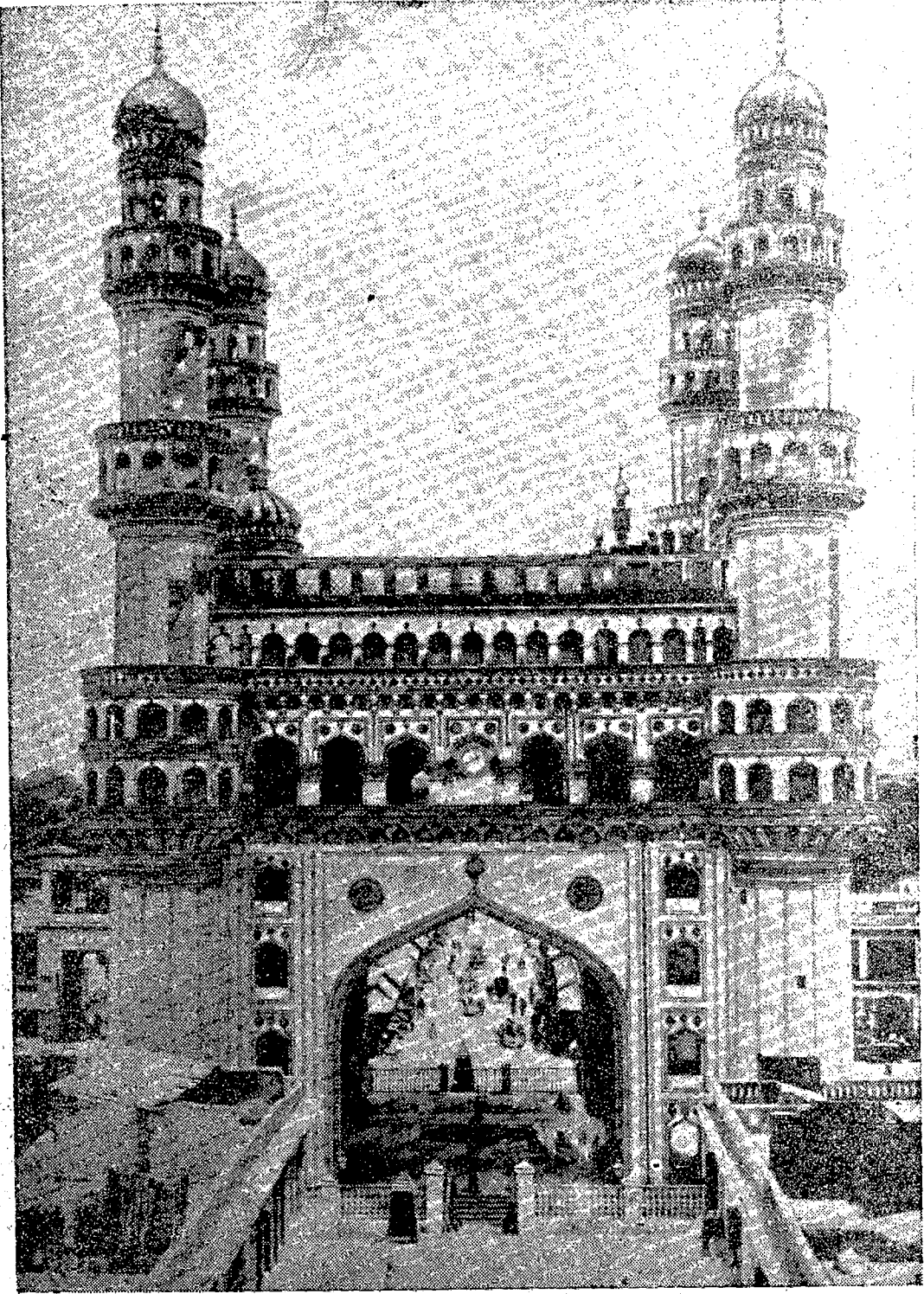

హైదరాబాదు హోద్యభవనములు

అజంతా, ఎల్లోరా గుహలు

విశ్వవిఖ్యాతమైన, అనమాన శిల్పసౌందర్యం

చారుమినారు:—కుతుబ్ సాహసాబులచేత 1591 సం. లో నిర్మించబడిన గొప్పభవనాల్లో ఒకటి

హైదరాబాదు సంగమనానికి చేరి, పురాతనహిందూ శిల్పానికి, మధ్య యుగపు మహమ్మదీయ శిల్పానికి సాక్షిభూతమై నిఖిలప్రపంచ విఖ్యాతి గాంచిన స్థలా లనేకంగా పురాతన విశ్వసంతతిక కాలహరి యజమాన్యం క్రింద చేరిపోయినవలన మహా పున్నది.

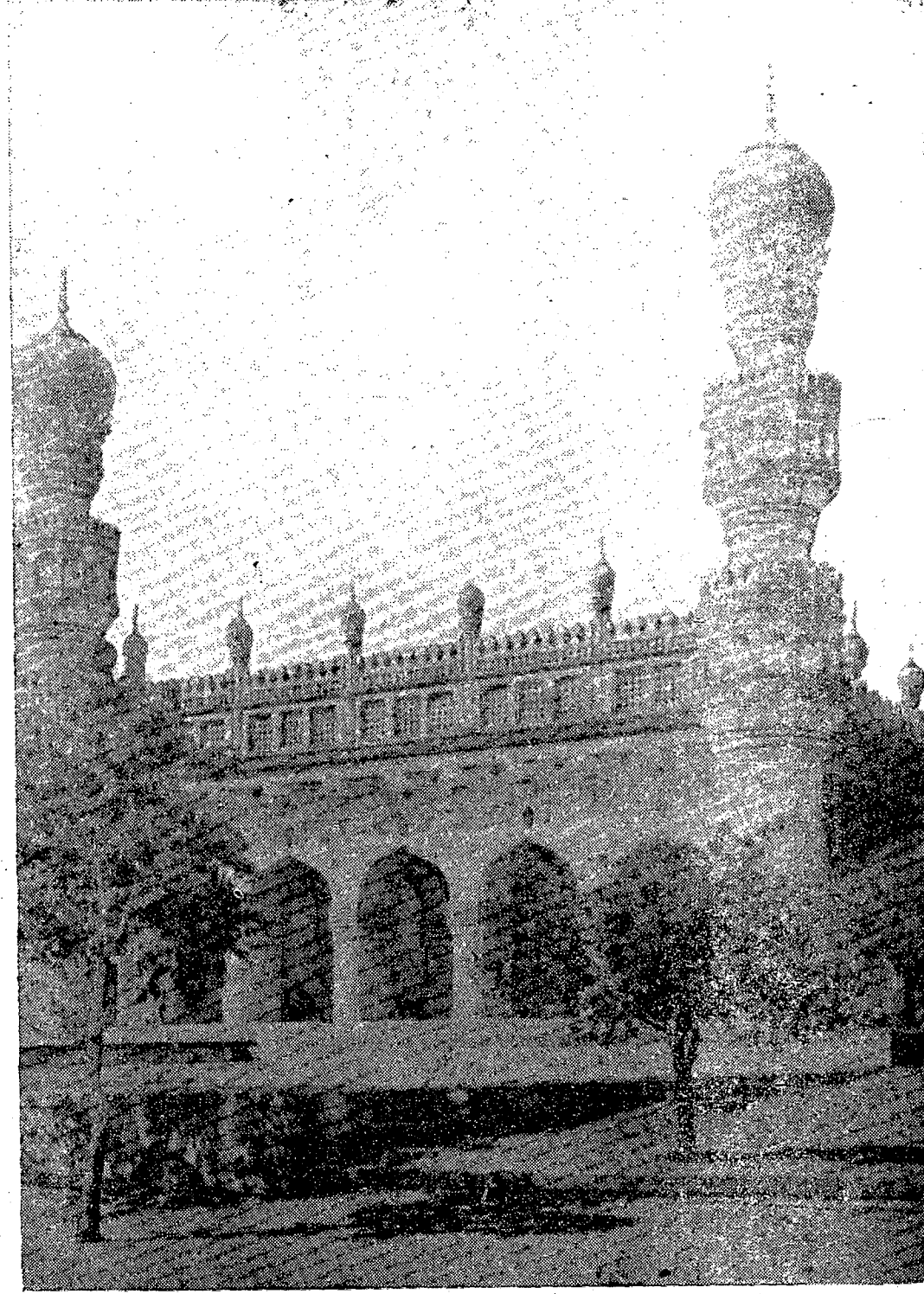
దక్కనులో అభివృద్ధి అయిన పురాతన శిల్పవిశేషాలలో భారతీయ శిలారంగంలో వుండేకలా విశిష్టతమైనాక, ఆ శిలీల వాసానియందు అంత గ్రహంగా వుండేటి సామరస్యము, సంయోగమునాకా కృతమాకుంది. యోరాపూర్ జిల్లాలో చారిత్రకయుగానికి పూర్వము నిర్మించబడిన శిల్ప విశేషాలనుబట్టి కలనల్ మజ్దూన్ లెయిల్ ఇలా అన్నాడు. "మానవ చరిత్రలో ప్రథమాధ్యాయంలోనే, మధ్య ఆసియాతెగవీర్చడవున్నందున, ఆ తెగయే ప్రపంచం పాశ్చాత్యునికుగా నొచ్చుకపోయి విశాపా నింపం ఆక్రమించినందున, దక్కనులో (హైదరాబాదురాష్ట్రంలో) కన్పించుతూవుండే పురాతన శిల్పాల ప్రత్యక్షప్రమాదాంబు."

మానుమకొండలో వున్న కేయిస్తుల భేరణ్ ఇప్పటికీ ఎనిమిది శతాబ్దాలను గడిచి పోయినది. కుల్తాపూర్, అంబజోగిలలో వున్న హిందూ దేవాలయాల గానీ, వాండేడోలో వున్న సిక్కు నరదాస్ గానీ, అసంఖ్యాకమైన శిక్కుల పరిత్రాసాల లన్నింటిలోకీ, కళాసౌందర్యంలకు వేరేదేమీ, చారిత్రక ప్రతినిధిత్వ వేరేదేమీ ప్రప్రధానమైన స్థితి నాక్రమించవున్నది.

అతి ప్రాచీన ప్రత్యేకమైన వైతాన్, పేతంచేరు, కరింకరాల్లో ధూగర్బం లోనుంచి వైట్ బుడ్డ దేవాలయాల మొదలైన చాటిని శ్రద్ధగా పరిశోధించే పవన ఆంధ్రులు, చారుమినారు, యాదవులు—ఈ మాను బాగులవారి పరిపాలన క్రింద వెలసిన భారతభూమియుక్క పురాతనచరిత్రనుకట్టి వుండేతరమ తొలిగించటానికి తోడ్పడే కాసవాలు, మండలు మొదలైనవన్నీ బయట పడవచ్చును.

భారతదేశంలో గుహలలో నిర్మించబడిన దేవాలయాల్లో ఉత్తమోత్తమమైనది ఔరంగాబాదుజిల్లాలో వున్నవి. తెనాలిగారు ఎల్లోరా గుహలు యాదీ చాటిని ప్రపంచానికి ఎత్తిపాపవట్టిమంచే ఎల్లోరా గుహలు పాశ్చాత్య ప్రపంచంయుక్క దృష్టి నాకర్పించినవి. 1760 సం.లో వీనాయాత్రికుడు హెయర్ సాంగ్ వీక్షించినప్పు డెలాంటి అతిగాక సౌందర్యము, విన్నాదాలను కలిగివుండేక. నేటికీనీ అజంతా చిత్రపులు అట్టి మనోహరాశిస్సే చెరిగిపోతున్నవి. భారతదేశంలో పురాతన కాలం నుంచి మొగలాయీల నాటివరకు దేశాన్నితరతరముక్క పుట్టు పురావలను సృష్టికరించటానికి అజంతా చిత్రపులు సాయపడగలవని అనేకులైన కళాకారినిదుల అభిప్రాయం.

గుల్ బర్గా, గోల్కొండ, వరంగల్, రాయచూర్, ముద్గల్, నరేంజి, పాంజెల్, నాల్ దుర్గం మొదలయిన ధాతులలో కోటలు, బురుజులూవున్నవి. కొన్నిచోట్ల ఈ కోటలు కళారామితీయకతన ప్రకాశించచేసి శిల్పంలో

గోల్కొండలో 1596 సం. లో నిర్మించబడిన కుతుబ్ సాహి మసీదు

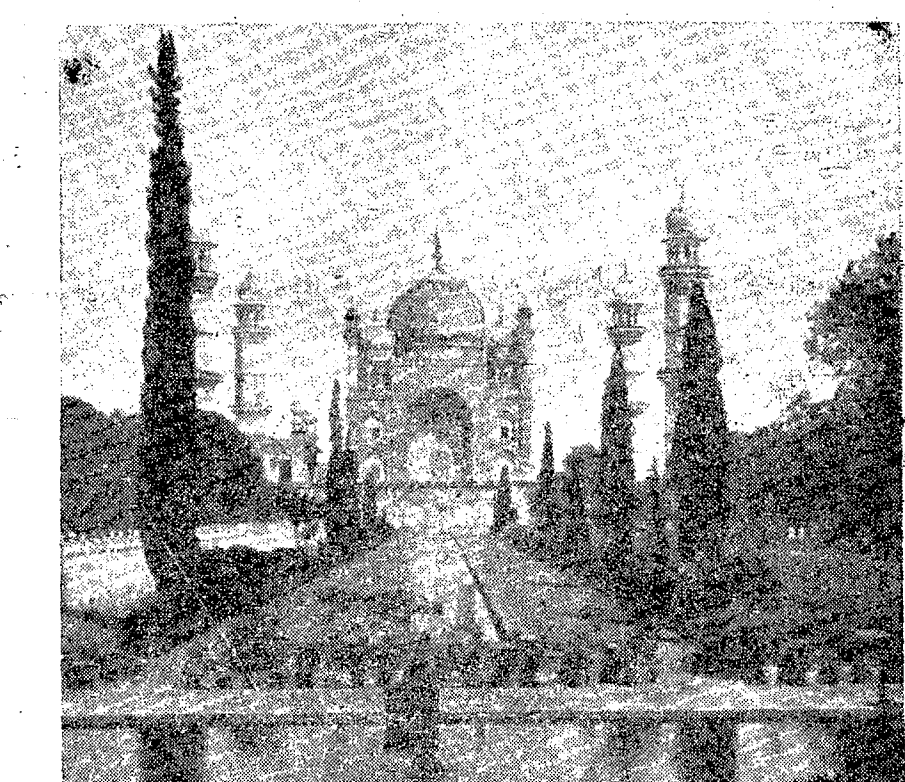
చేతా క్లాపించబడినవి. విశాపాహసంగా మంబో బ్రిటిషునాటికి 1864 లక్షలు యుద్ధ ఋణంగా యిచ్చారు. లెండుకొట్ల రూపాయలు ఉచితంగా దానం చేశారు.

అక్కడనేకలక్షల కాలిఫ్ కమాన్ దేశమనాల్ రామచంద్రుని నిశాం పెద్దమహదనమన్న, కీ.శ. సుల్తాన్ మరాద్ గారి విమోచన తాళం రామచంద్రుని తన రెండవకుమారుడికి యిచ్చి వివాహంచేశారు. తేర్చుపు గునికి దశమవార్ రామచంద్రుని కలిగిన శివువు ముకుంజా రామమారు కాబోయే నిజాంరాష్ట్రాధిపతి. ప్రబలమైన మహమ్మదీయ రాజ్యాల రెంటికీ ఈ విధంగా సంబంధం వుడిరింది.

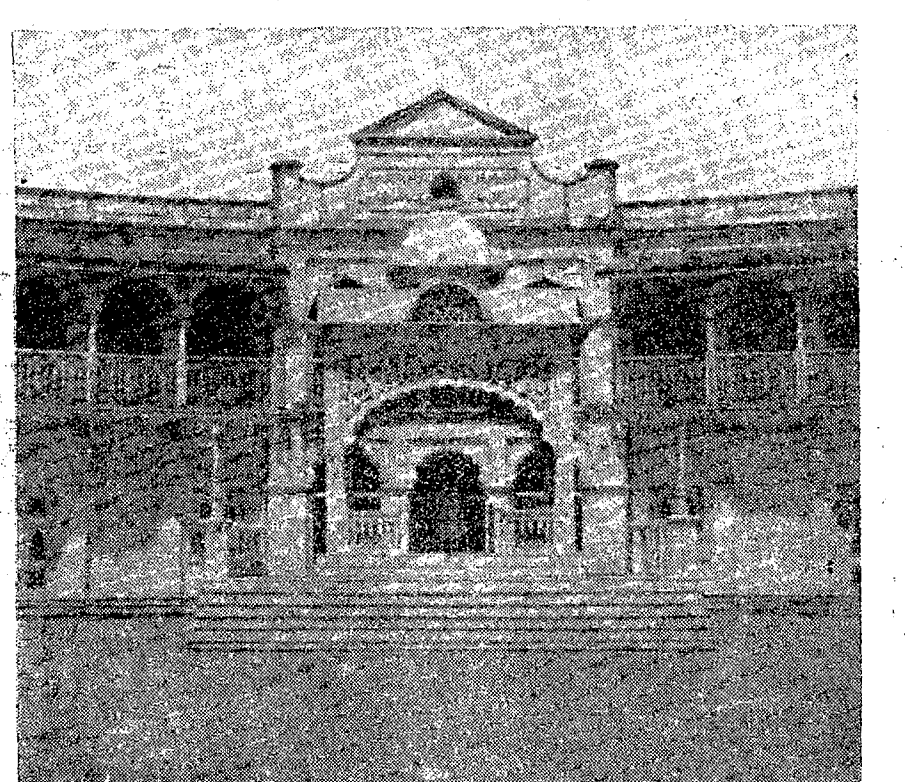
హైదరాబాదునగర నిర్మాణం

ప్రాకృతిక కళాసంయోగం విశుత్తల జనాభా కలిగిన హైదరాబాదు పట్టణాన్ని ఆధునిక నగరనిర్మాణ పద్ధతుల ప్రకారం అక్షివృద్ధి చేయటానికి నిశాం ప్రభుత్వంపాదు చెక్క సంవత్సరాలక విశేషంగా పరిశ్రమ చేశారు. నూడేముల, అరవీశుద్ధ ప్రదేశాలను బాగు చేయించటానికిగాను ప్రభుత్వం ఇప్పటికి 1,800,000 పానులను ఖర్చుచేసింది. ఇంకా ఎంతోపని జరుగవలసి వున్నది.

హైదరాబాదు నగరంలో నాలుగు ప్రధాన పీఠాల సంఘిచేయ చార్మినార్ అనే గొప్ప భవనం నిర్మించబడి వున్నది. ఆ భవనానికి నాలుగు ఉన్నతమైన శిఖరాలన్నీ వుండటంచేత "చార్మినార్" అనే పేరు ప్రఖ్యాతిపొందింది. మహమ్మద ఓలికరచేమ అనే రాజు 1591 లో ఆ భవనాన్ని నిర్మించాడు. ఈ మందిరం నాలుగు వైపులూ, ఒక్కొక్క వైపు నూరేసి అడుగు ప్రమాణం. ఈ మందిరానికి వుండే అన్నీ లభిస్తుంది, 180 అడుగుల ఎత్తున, నాలుగు శిఖరాల మధ్యలను చూస్తుంటే, అట్టిలకు పైగా, ఈ నాలుగు శిఖరాలలోను ఒకదానిపైన ఒక అంతర్గత అనేకమైన గదులున్నవి. క్రింది అంతరము లో విశాలమైన హాల్ వున్నది.

ఔరంగాబాదులో రావియాదారానియుక్క గోరీ

హైదరాబాద్ వల్లి కుగార్తె స్థల వుండే దర్బారుకాలు

హైదరాబాదులో ఇటీవలమారనంగా నిర్మించిన ప్రసిద్ధభవనాలలో మునిపది కిలల నాలల కట్టబడ్డ హైకోర్టు, ఉస్మానియా జవరల్ హాస్పిటలున్ను, అనేక మెట్టులూనున్న ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ భవనము లున్ను ప్రత్యేకంగా పేర్కొనవలసింది. విశ్వవిద్యాలయ భవనముల హైదరాబాదులో అధిక శిల్పదామి ర్యానికి నివర్తనము చెప్పాలి. హిందూ, మహమ్మదీయ శిల్ప సంయోగం ఇందులో ప్రత్యక్షం. ఇంతేగాక, పాశ్చాత్యశిల్పంలో వుండే ఉత్తమశిల్పనూక కొంత వర కిందు సమ్మేళనం పొందింది. హైదరాబాదుకు నుమారాదుమెట్టమారంబో చరిత్రప్రత్యేకమైన గోల్కొండ కోటవున్నది. పూర్వకాలంలో ఈ కోట రత్నపుగనులకు ప్రసిద్ధి. ఔరంగజేబు ఈ కోటను మట్టచేసి, వివరకు మాయాపాయంచేత దీనివలించేమున్న గాభ ప్రఖ్యాతంగా నేటికీ చెప్పుకుంటారు.

అలంకృతమైనవి. గోల్కొండలోని కుతుబ్ సాహిరానల గోరీలు, గుల్ బర్గా, బిదారులలోని భామన, బీచ్ మహిప్రభువుల గోరీలు హిందూదేశంలో మహమ్మదీయ శిల్పకళాభివృద్ధికి ప్రబలమైన ఆధారాలుగ వీర్చివేస్తున్నవి. హైదరాబాదుకు ఆరుమైళ్ళలోవున్న గోల్కొండ దుర్గం కొండమీద నిర్మించబడి సముద్రమట్టానికి 2000 అడుగుల యెత్తువున్నది. దుర్గానికిదుట్టు ప్రక్కల ప్రదేశం కంటికి వింగు కలగచేస్తుంది. దుర్గాభ్యంతరంలో ప్రసిద్ధమైన భవనాలు, మసీదులు, దేవాలయాలన్నీ వున్నవి. ఈదుర్గం కేంద్రపు లకు దుర్భేద్యంగా వుండేదిల ఆదినాల్గో.

ఎల్లోరా గుహలలో బౌద్ధ, బ్రాహ్మణ, జైన శిల్పాలన్నీ పశ్చిమం చెందివున్నవి. ఇవి అన్నీ కేయి సంవత్సరాలకు పూర్వపు కళావిశిష్టతను ప్రకటించేవి. లోతైపు గోడలమీద పారాజిక విత్రా లక్ష్యకృతమైనవి కలవు. వీటి అన్నింటిలోను రాతితో చెక్కబడిన కైలాస దేవాలయము మహోత్సాహమైనది.

నిజాంరాష్ట్రపరిపాలన

రాష్ట్రమందలి వైస్రొక్త పరిపాలన

హిందూదేశమందలి పృథ్వీసంస్థానము లన్నిటిలోను రాబడియందున, జనసంఖ్యలోను అగ్రస్థానము వహించిన హైదరాబాదురాజ్యము హైదరాబాద్ పరిపాలన క్రింద యున్నది. మనదేశపటములో దక్షిణభాగమున

సముద్రమట్టమునకు 1250 అడుగుల ఎత్తు ప్రదేశమున దక్కన్ పీఠభూమి ఈరాజ్యంలోనిదే. ఈరాజ్యము ఉత్తరభూమరలుగవిభజించబడితలంగానా, మరాఠా వారా అనుకేసులతో పిలువబడును, ఒకవైపు కొండలతోడను, దక్షిణపడమరకు పుల సున్నపు రాళ్లు, గ్రానైటుగనులతోడను నిండియున్నది. మొత్తం 14,000,000 జన సంఖ్యలో 7,500,000 మంది తెలంగానాలోను, 6,800,000 మంది మరత వారా లోను నివశిస్తున్నారు. వీరిలో కొందరు కన్నడమూట్టాడువారుగలరు. ఈరాజ్యముయొక్క జనసంఖ్యను బోధియించిన యాచార్వలాది పోక్కుగ్రంథాలలో సమానము గను, స్పెయిన్, నిర్లండు దేశములకన్న కొంచెము పెద్దదిగానున్నది. మనదేశమందలి బొంబాయిరాజధానితో సమానముగా నున్నది. ఈ పీఠభూమియంతయు కృష్ణా, గోదావరి నదులతోడను, నాటి ఉపనదులతోడను నిండి యుండి భూమి చాలా సారవంతముగనున్నది. ఇప్పటియందు పర్యటించులలో పెద్దవిగచెప్పదగినవి బాలూఘాట్, సావ్యగిరిపర్వతము, బాలూపర్వతములు. ఇవిగాక యింకా ఎన్నో చిన్నపర్వతములు, సుందరమైన లోయలు చాలా యున్నవి.

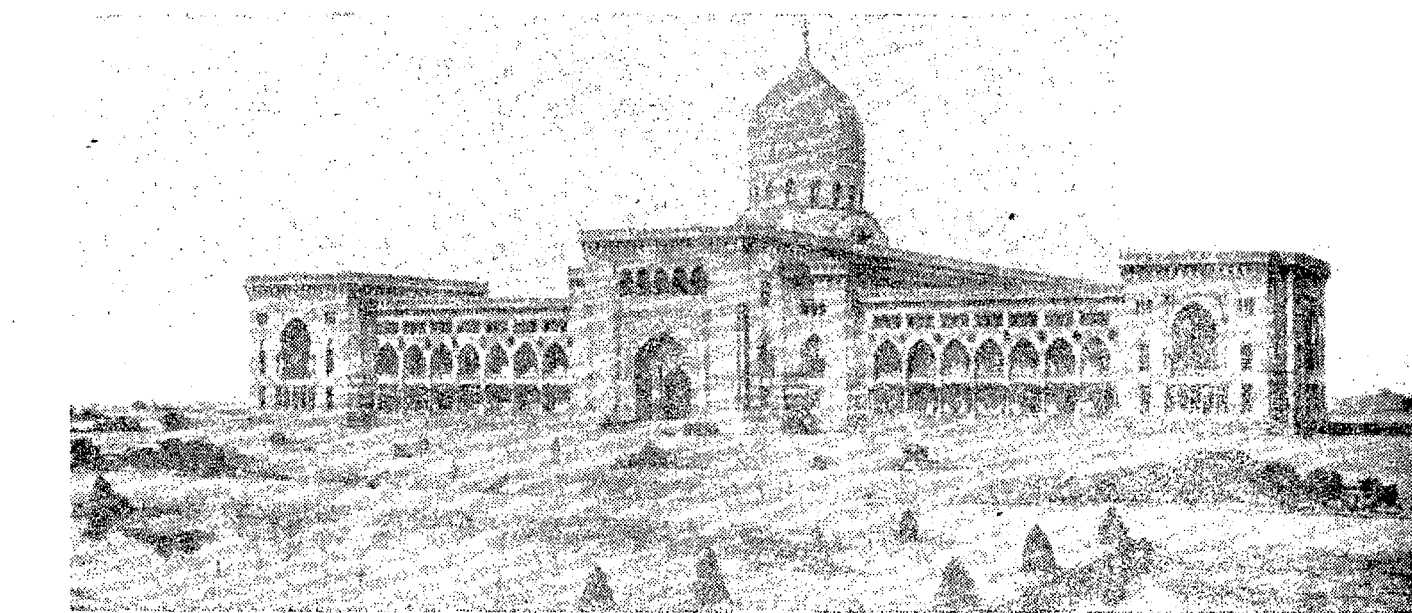
వ్యవసాయ సీతిననతులు

వరదలనుండి కాపురదల

గోదావరి, కృష్ణానదులు, చాటివాటి ఉప నదులతోడ రాజ్యమునంతయు ఫలవంతముగ చేయుచున్నది. ఈ రెండుపెద్దనదులకు అప్పటి వచ్చు రిజర్వాయరులు నిర్మించి చెరువులులేని కొరతను పోగొట్టి యున్నారు. మైదులు రెండునలోయలనుండ ప్రవహించునట్లయిమనుచూచి అప్పటివేర్వేరు రిజర్వాయరులు నిర్మించి అనీటిని వ్యవసాయమున కుపయోగపడునట్లు విస్తరింప చేసియున్నారు. ఈరాజ్యంలో మొత్తం 17,000 చెరువులు నిర్మించబడినవి. వీలన్నిటిలోను పెద్దది హైదరాబాద్ చెరువు. దీని నిర్మాణమునకు 8,000 000 రూపాయలు ఖర్చుచేయబడినవి. దీని ముఖ్యకారణ 72½ మైళ్ళు పొడవుగలిగి 270,000 ఎకరములభూమి యీ సీతినల సాగుచేయునది

హైదరాబాదు మూడియం

హైదరాబాదు సాగ్రము విశ్వవిద్యాలయం

For booking apply to:—**STAR COMBINES Ltd., 161, Mount Road, MADRAS.**

సాగించామంటే గవన ఎంతమాత్రం సహాయపడ
దనీ, ప్రజాసేవ చేతకాక అవసరముగిస్తుందా.
గవన తేలికాకాంగనము గవనముయిన జమిందారు
లను ఎదిరించి, జమునచేత క్రి కలిగించుచు దేవు
ఎండ్లకుచే అసంపూర్ణ చేసే ప్రజాసేవ కారణం.

* * * *

(శ్రీ) పిమ్మల నరసింహారావుగారు రాజ
య నిర్బంధముల పరమప అడ్డుకట్టగా నుంచుం
చున్నారు. కాంగ్రెసును ఉన్న వారందరు
రా రా గు డా ని క్షే పల్లి న చా రే గ జా
రా గె నే నా ప న న భ ల క్షి
భుక్తుగా ఉంటే కాంగ్రెసుకంటె మీరు నిర్బం
ధములకు పనిచేసే నేను మీ చేతులు రాక్షేంద
రాలు, పైసికిందల సెక్రటరీ ఇదిచేత యీ
మమముదా ఏదో చెయ్యాలి నిశ్చయించు
చున్నారు. పల్లె జిలేగారు. కాంగ్రెసు కంటె నర

ప్రభుత్వోద్యోగులు:

సరిహద్దు రాష్ట్ర విచారణ సంఘమువారి
నివేదిక

పెషావరు, ఫిబ్రవరి 11:-

పనిని పొందున పూర్తి చేయుటకు చిన్న
ఉద్యోగులు తీసుకొనుచున్న పాపమును, పూర్తి.

లు ఆఫీసర్ల కిచ్చుచుండు బహునుతులను, లఠి

ములను మున్నగు చెడు అలవాటుల నన్నిటిని
అపవరణముండి నొలికింపవలెననిన ప్రజా సాక్షు

మ్యంగూడ చాలవరకు ప్రభుత్వముతో సహా

కారము పలుపవలసియుండునని ఘటినాద్వైతాన్ని
నివారణముండుమునాన భక్తి భావమునకు నుపాదానము

పరిచిరి, లంచములు తీసుకొని అక్రమ మొనతీర్పు

లు చెప్పుచుండిరను ఆరోపణ ఆతిథ్యమో ఆని

విచారిణ సంఘమువారు అభిప్రాయమును వెల్లడించిరి. మసీదులో ఆసీసరులను పగవారిచేయుటకు

ఈ చెడు అలవాట్లకు లోబడకుండునట్లు

వహింపవలసియుండునని విచారణసంఘమువారు
విషాదముచేసిరి.

భారత ఆయుధ చట్ట సవరణను గూర్చి చర్చ

(ప్ర. వి. తం.)

(కొత్తదిల్లీ, ఫిబ్రవరి 11:—

సభలో అలజడి

పతిసుటించుట

Figure 1

సమాధాన మొనర్చుకొనవలెను

తీ ల కు ఘ ట్ట ము న గొ ప్ప బ హి ర ం గ న భ

మ. నా. న. 2. 258 13.

శ్రీమద్భగవద్గీతా ప్రథమోధ్యాయః

పాలెస్టైను కమిషను

సాంఘిక విషయములందు యూదుల
విషయముననున్నది. యూదులు సరక
దొంగిలమునాదులైనందున

Printed & Published by K. Nageswara Rao, at Andhra Pradesh Press, 5 & 7, Thambu Chetty Street, G. T. Madras.—Editor K. Nageswara Rao.